

Juridische aandachtspunten bij een integrale opvang- en onderwijsstructuur

Streefkerk Onderwijsrecht, versie december 2024

Whitepaper, bedoeld voor oriëntatie- en discussiedoeleinden

Inhoud en leeswijzer

Onderwerpen

- Slide 3 Juridische structuur en governance
- Slide 9 Arbeid en onderneming
- Slide 15 Financiën en verantwoording
- Slide 17 Huisvesting en huurrelaties
- Slide 19 Begeleiding en documentatie
- Slide 20 Streefkerk Onderwijsrecht

Bijlagen

- Slide 25 Basisvarianten samenwerking
- Slide 34 Ontwikkelingen financiering kinderopvang

Voor u ligt een *whitepaper* dat bedoeld is voor onderwijsorganisaties die zich oriënteren op het geïntegreerd (in een groepsstructuur) aanbieden van opvangactiviteiten. Het geeft een niet-uitputtend overzicht van relevante informatie en thema's.

Vanzelfsprekend vraagt iedere lokale en regionale situatie weer om eigen keuzes en kunnen details in wet- en regelgeving in bijzondere situaties eigen aandachtspunten meebrengen. Wij hebben evenwel geprobeerd om in algemene zin voldoende houvast te geven om een eerste oriëntatie inhoudelijk te kunnen laten verlopen. We zijn graag beschikbaar om een of meer onderwerpen verder toe te lichten of uit te werken voor een specifieke organisatie.

We zijn altijd benieuwd naar reacties en opmerkingen bij onze producties. Als u deze wilt delen kan dat via contact@streefkerk.legal.

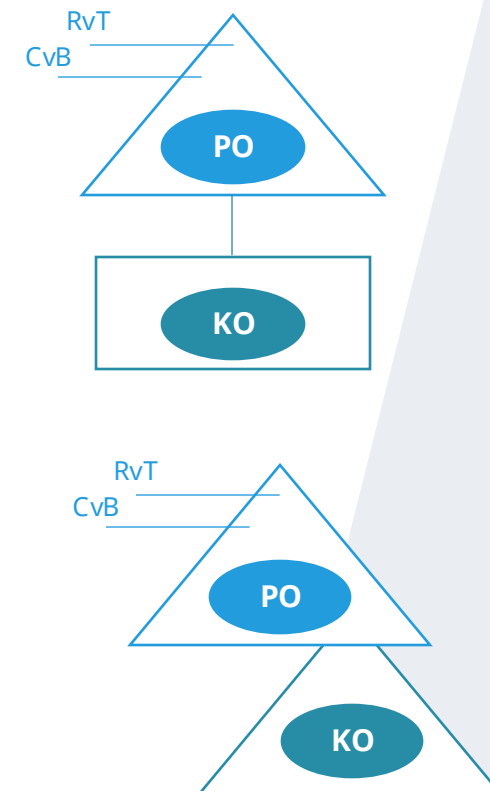
- **Juridische structuur en governance**

- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Rechtspersonenstructuur (1)

- oriëntatie basismodel

- Over rechtspersonenstructuren is veel te zeggen – en dat doen we natuurlijk ook graag. Vanuit de startsituatie van een onderwijsorganisatie die in eigen beheer opvang wil gaan aanbieden, leggen wij als meest eenvoudige startpunt voor oriëntatie de hiernaast geschetste structuur voor.
- Vanuit het uitgangspunt dat één rechtspersoon voor opvang én onderwijs nog niet mogelijk of zeer kostbaar is (gelet op cao- en pensioenregelgeving), wordt telkens vanuit (ten minste) twee rechtspersonen gewerkt.
- Vanuit fiscale overwegingen wordt gekozen voor een structuur waarin de onderwijsstichting aandeelhouder ('moeder') van een opvangvennootschap is (bovenste schematische tekening). Een variant waarin de opvangactiviteiten ook in een stichting worden georganiseerd is mogelijk (onderste schematische tekening), maar vraagt meer afstemming om onderlinge geldstromen buiten btw-heffing te houden. De onderwijsinspectie accepteert het (nog) niet als een kinderopvangstichting als 'moeder' wordt gepositioneerd.
- Juridische risico's zijn als uitgangspunt gescheiden: het onderwijs heeft geen 'last' van de opvang, en vice versa. Natuurlijk tenzij expliciet anders wordt gecontracteerd.

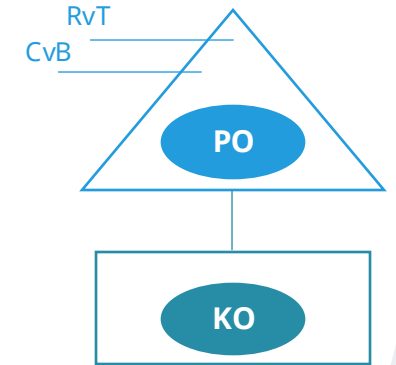

- **Juridische structuur en governance**
- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Rechtspersonenstructuur (2)

- inrichting basismodel

- Wet- en regelgeving grijpen als uitgangspunt aan op de afzonderlijke rechtspersonen. Dat betekent dat de onderwijsrechtspersoon heeft te voldoen aan de onderwijswet; de opvangrechtspersoon heeft te voldoen aan de opvangwet. Beide rechtspersonen vallen binnen het wettelijk kader van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
- De basis voor de gezamenlijke structuur (de basis voor intern toezicht, bestuur, directie en medezeggenschap) wordt vastgelegd in de statuten van de rechtspersonen. De doelstelling van de vennootschap wordt zo gekozen dat sprake is van een maatschappelijke organisatie. Er kan aanvullend worden gewerkt met een inhoudelijke overeenkomst tussen de rechtspersonen.
- Het bestuur en intern toezicht krijgt invulling vanuit de onderwijsstichting; het bestuur van de stichting bestuurt de gehele groep en de raad van toezicht van de stichting houdt intern toezicht op de gehele groep. Dit vraagt om borging van voldoende brede competenties (zie ook slide 6).

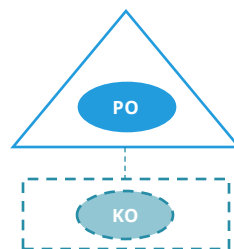
- **Juridische structuur en governance**

- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Rechtspersonenstructuur (3)

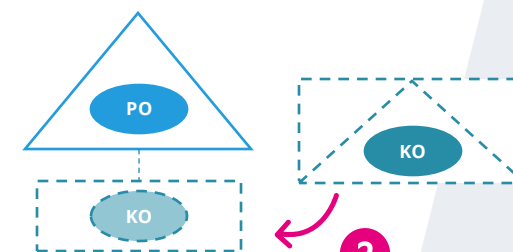
- varianten van totstandkoming

We zijn bewust uitgegaan van een eenvoudig model om het gesprek en de gedachtevorming over kinderopvang in eigen beheer mee te starten. De context van een bestaande situatie bepaalt natuurlijk mede op welke wijze hiermee kan worden begonnen. Wij schetsen er vier, als startpunt voor verdere verkenning van een lokale situatie.

1

- Starten in eigen beheer; oprichting van een nieuwe rechtspersoon.
- Integratie nieuwe organisatie vanuit eigen (onderwijs)cultuur; potentieel optimale aansluiting

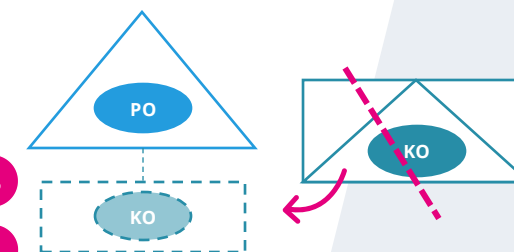
2

- Groepsvorming met (c.q. overname van) een gehele bestaande organisatie
- Ook andere juridische varianten (zowel in route als in eindmodel) mogelijk
- Integratie organisatie vanuit bestaande (opvang)cultuur; potentieel suboptimaal

- Groepsvorming met (c.q. overname van) een gedeelte van een bestaande organisatie.
- Variant 3: de overdracht vindt op formele wijze plaats, door overdracht van (een gedeelte van) een onderneming. Dit vraagt medewerking/samenwerking van beide organisaties. Personeel behoudt rechtsposities. Activa en passiva gaan mee over
- Variant 4: de overdracht vindt niet op formele wijze plaats. Activa en passiva worden niet overgedragen, er is geen samenwerking tussen beide organisaties. Medewerkers stappen zelf over en starten als uitgangspunt een nieuwe arbeidsrelatie.

3

4

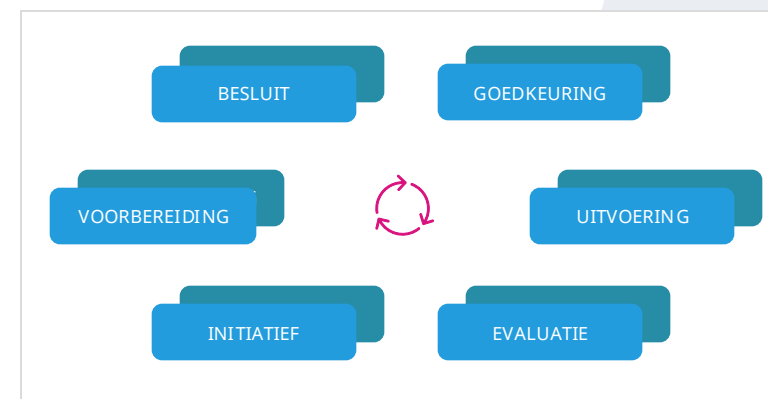
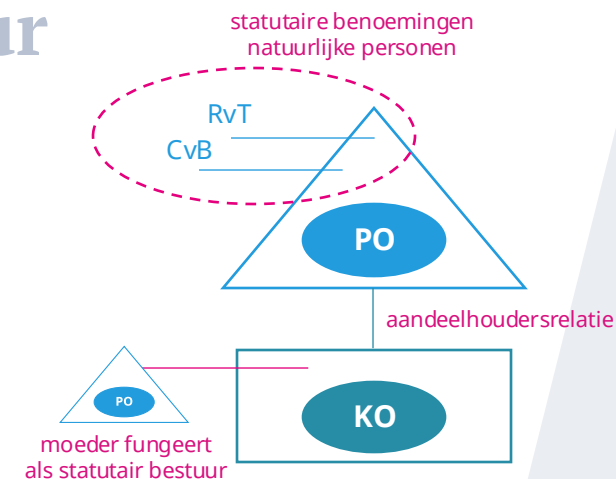
- **Juridische structuur en governance**

- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Governance (1)

- intern toezicht en bestuur

- Bestuur en intern toezicht krijgt invulling vanuit de onderwijsstichting; dit vraagt om de borging van voldoende brede competenties bij de daar benoemde functionarissen. Zij moeten immers in staat zijn verantwoordelijkheid te nemen voor een breder opererende (groeps)organisatie.
- Statutaire benoeming vinden slechts op één niveau plaats: binnen de moederorganisatie. Vanuit die plek wordt bestuur en intern toezicht over de groep uitgeoefend. De moederstichting is gepositioneerd als aandeelhouder, maar ook als bestuurder van de opvangrechtspersoon. Op die manier is integraal bestuur en toezicht geborgd.
- Besluitvorming vindt in formele zin telkens plaats per rechtspersoon. In de praktijk worden die formele besluitvormingscycli op elkaar afgestemd. Ter illustratie: over wat formeel twee begrotingen zijn, wordt gelijktijdig en afgestemd besloten.

besluitvorming per rechtspersoon

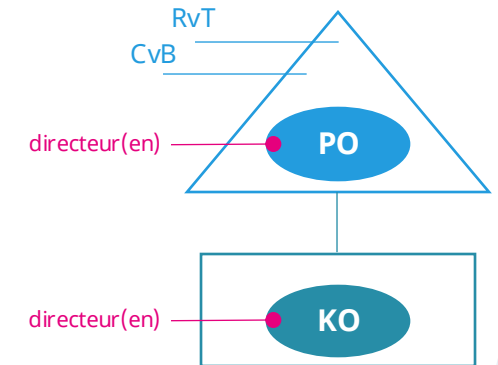
- **Juridische structuur en governance**

- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Governance (2)

- directie en management

- In beide organisaties worden directieposities ingesteld, passend bij de organisatie. Dezelfde persoon kan in beide organisaties tot directeur worden benoemd (op basis van een mandaat en/of volmacht en ongeacht bij welke organisatie de betreffende persoon arbeidsrechtelijk in dienst is).
- Een directeur heeft bevoegdheden binnen de kader van vastgesteld beleid, mandaat/volmacht en een directiereglement. Die bevoegdheden kunnen per organisatie verschillend worden gekozen.
- Een directieteam of managementoverleg kan worden ingesteld over de lijnen van rechtspersonen heen (maar dat hoeft niet). Er is dus grote vrijheid om in het verlengde van integraal bestuur ook tot integrale directievoering te komen. Voor directies gaat dan hetzelfde op voor bestuurders en toezichthouders: een functionaris moet beschikken over de competenties om leiding te geven aan onderwijs- én opvangactiviteiten.

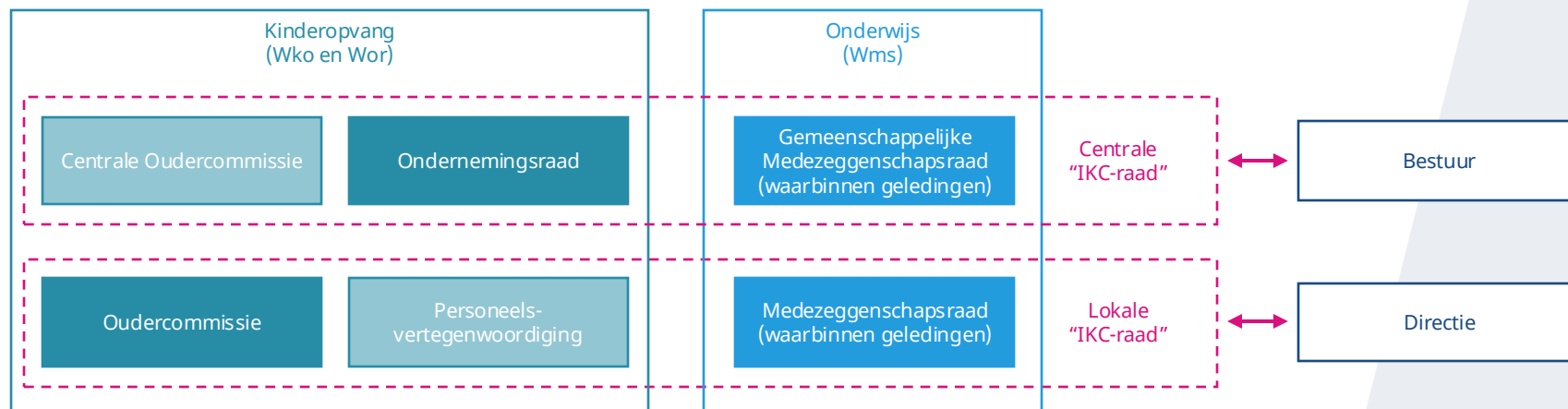

- **Juridische structuur en governance**
- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Governance (3)

- medezeggenschap

- Waar zeggenschap wordt uitgeoefend, is medezeggenschap georganiseerd. Op integrale onderwijs- en opvangorganisaties zijn drie relevante wetten van toepassing: de Wet medezeggenschap op scholen ("Wms") op de onderwijsstichting; de Wet op de ondernemingsraden ("Wor") en de Wet kinderopvang op de opvangvennootschap ("Wko").
- De Wms, Wor en Wko grijpen op verschillende niveaus in de organisaties aan en stellen verschillende gremia verplicht (zie hieronder). De donker gekleurde gremia hieronder zijn verplicht voorgeschreven; de lichtgekleurde gremia kunnen op basis van vrijwilligheid worden ingericht. Op basis van vrijwilligheid kunnen ook sectoroverstijgende (integrale) gremia worden ingericht, om het gesprek met bestuur of directie te voeren.

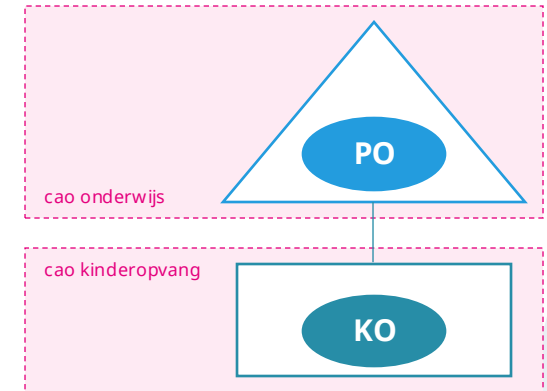

- Juridische structuur en governance
- **Arbeid en onderneming**
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Arbeidsrechtelijke posities

- uitgangspunten

- Omdat sprake is van meerdere rechtspersonen is als uitgangspunt ook sprake van gescheiden werkgeverschap: personeel is in dienst bij de onderwijsstichting óf bij de opvangvennootschap.
- Gesplitste arbeidsovereenkomsten, of vormen van detachering kunnen een zekere gezamenlijkheid in arbeidsverhoudingen brengen, maar wel ten koste van een grotere administratieve last.
- De activiteiten van de rechtspersoon waarmee een arbeidsovereenkomst is aangegaan bepalen ook de toepasselijkheid van een cao.
- Een inventarisatie van veel voorkomende vraagpunten in de samenwerking tussen opvang en onderwijs leverde het volgende rijtje op: verschillende toepasselijke cao's en arbeidsvoorwaarden; verschillen in werktijden, pensioenregeling, functiehuisen / salarisschalen en verschillen in kwalificatie-/opleidingseisen.

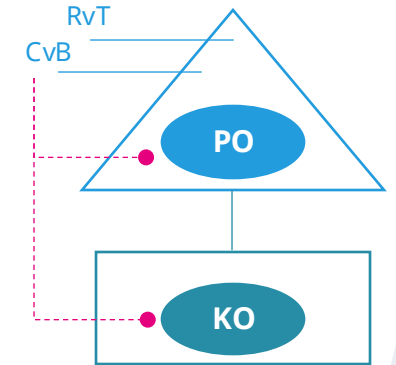

- Juridische structuur en governance
- **Arbeid en onderneming**
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Arbeidsrechtelijke posities

- bestuurders

- Bestuurders zijn in dienst bij (of hebben een overeenkomst van opdracht met) in principe de moederorganisatie. Als bestuurders in dienst zijn bij de onderwijsstichting, zal doorgaans de cao Bestuurders Funderend Onderwijs van toepassing zijn verklaard. In ieder geval vallen bestuurders dan onder de Wet normering topinkomens.
- In voorkomende gevallen kan ervoor worden gekozen om een contractuele relatie vanuit de dochter aan te gaan. Als twee bestaande organisaties tot een groep worden gevormd, kan het bijvoorbeeld een keuze zijn om aan het dienstverband van zittende bestuurders niets te wijzigen. In de meeste gevallen levert dit echter vooral een meer complexe administratie op.
- De werkgeversrol ten opzichte van de bestuurder(s) wordt op reguliere wijze uitgeoefend door de raad van toezicht van de moederorganisatie.

naast de statutaire benoemingen van natuurlijke personen (bij de moeder), kunnen passende contractuele relaties worden gekozen

- Juridische structuur en governance
- **Arbeid en onderneming**
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Arbeidsrechtelijke posities

- ontwikkelingen onderwijs/opvang

- Het landelijke beeld van aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt gaat ook op voor de kinderopvangsector. De regelgever probeert daarin te voorzien middels wijzigingen in het Besluit kwaliteit kinderopvang, waarmee het makkelijker moet worden om medewerkers in opleiding en medewerkers met een andere opleidingsachtergrond (sport, muziek, cultuur) in te zetten. Oogmerk is het verlagen van werkdruk en het verminderen van het personeelstekort, maar de verwachting is ook dat dit slechts beperkte effecten zal hebben.
- Naast de (beperkte) pogingen van de regelgever om iets aan de werkdruk en het personeelstekort te doen, wordt in de praktijk gezocht naar mogelijkheden om de combinatie van kinderopvang en onderwijs zo te maken dat personeel eenvoudiger over en weer kan worden ingezet.
 - Een vorm van gezamenlijk werkgeverschap is vooralsnog alleen mogelijk als medewerkers (deels) worden gedetacheerd en/of (deels) bij meerdere rechtspersonen in dienst zijn (zie ook slide 8 hierboven).
 - Onder omstandigheden leidt de uitwisseling van personeel tot btw-druk. In het basismodel wordt dit ondervangen door de vorming van een fiscale eenheid voor de btw. Dit is in feite alleen een optie bij permanente vormen van samenwerking (zoals in het basismodel).

- Juridische structuur en governance
- **Arbeid en onderneming**
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Inrichting organisaties (1)

- samenwerking tussen professionals

Om de inrichting van integrale locaties en een integrale organisatie te laten slagen, is uiteindelijk doorslaggevend of teams weten te integreren. Een greep uit de relevante vragen, opgesteld in samenwerking met de onderwijskundigen van onze partner SvRK (zie slide 23).

VISIE

Welke pedagogische visie is leidend? Locaties waar kinderopvang, onderwijs en zorg samen een (gezamenlijke) pedagogische visie ontwikkelen zijn het meest succesvol.

Samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs vraagt allereerst om een visie op samenwerken. Naar welke intensiteit van samenwerken wordt minimaal gestreefd? Stand alone, Face-to-face, Hand-in-hand, All-in-one of een ontwikkel- en leercentrum? Dit geeft leidinggevenden en medewerkers richting in het samenwerkingsproces.

BELEID

In hoeverre mag een locatie afwijken van overkoepelend beleid? In de praktijk komt deze vraag naar voren als het gaat om het formuleren van gezamenlijke ontwikkeldoelen, financiële bijdragen, werktijden, communicatiemiddelen en het aanmelden van nieuwe kinderen.

SAMENWERKINGSKLIMAAT

In welke mate maken medewerkers van de kinderopvang deel uit van het onderwijsteam? Samenwerken gaat niet vanzelf. Wanneer gewenste intensiteit van samenwerken bekend is kan hier door middel van doelgerichte activiteiten op worden gestuurd. Denk aan het organiseren van informele ontmoetingen (teamuitjes) en formele ontmoetingen (overdrachtgesprekken, gezamenlijk professionaliseren, thema-voorbereidingen, etc.)

- Juridische structuur en governance
- **Arbeid en onderneming**
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Inrichting organisaties (2)

- samenwerking tussen professionals

VOORZIENINGEN

De meeste schoolgebouwen in Nederland zijn nog niet toegerust op een samenwerking tussen opvang en onderwijs. Gezamenlijke huisvesting kan vragen om aanpassingen van het gebouw. Wie investeert in deze aanpassingen? Is er duidelijkheid over de termijn van het gebruik (in verband met afschrijven bij de kinderopvang). Is de gemeente 'aan boord'?

Hoe om te gaan met leegstandsrisico?

Van welke voorzieningen mogen zowel de medewerkers van de opvang als het onderwijs gebruik maken binnen een IKC. Welke voorzieningen zijn 'gezamenlijk' en welke niet?

PRIMAIR PROCES

In welke mate werken kinderopvang en onderwijs samen als het gaat om aanmelding van een nieuw kind. Vertelt de school tijdens de rondleiding aan ouders over het bso aanbod? Is de kinderopvang op de hoogte van het concept van de school en aanmeldprocedure? Is het mogelijk aanmeldformulieren samen te voegen?

Hoe gaan de organisaties om met het overdragen van informatie over kinderen? Wat mag wel en niet gedeeld worden? Hoe kunnen we ons aan de AVG afspraken houden én een soepele doorgaande lijn bieden?

Van welke huisstijl worden nieuwsberichten die relevant zijn voor ouders van de kinderopvang én het onderwijs voorzien?

Hoe gaan we om met kinderen van nog geen vier jaar die wel al toe zijn aan het volgen van kleuteronderwijs?

PERSONEEL

Samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs biedt kansen voor werknemer en werkgever als het gaat om combinatiebanen. Hoe regel je dit contractueel? Wie is het aanspreekpunt voor de medewerker?

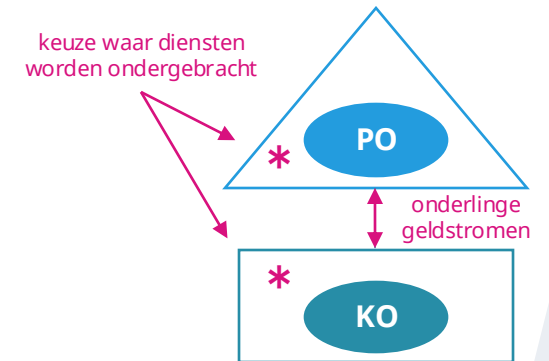
Organiseren van gezamenlijke studiedagen tussen opvang en onderwijs. Hoe gaan we om met de verschillende werktijden? Mogen we aan medewerkers vragen in de avond deel te nemen aan een gezamenlijk studiemoment?

- Juridische structuur en governance
- **Arbeid en onderneming**
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Inrichting organisaties (3)

- ondersteunende diensten

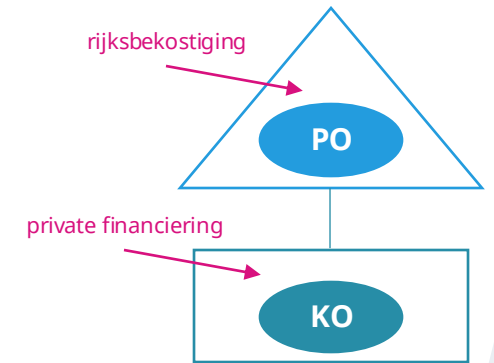
- De organisatie van ondersteunende diensten is een vraagstuk op zich. Onderwijs- en opvangactiviteiten worden verschillend gereguleerd, waarmee ook verschillende eisen ten aanzien van bijvoorbeeld kwaliteitszorg en verslaglegging zijn gemoeid.
- Ook het verschil tussen enerzijds een doelgroep van leerplichtige kinderen (met gegarandeerde onderwijsbekostiging) en anderzijds een doelgroep van kinderen die op basis van vrijwilligheid naar de opvang gaan (met daarmee samenhangende onzekerheid in de financiering) levert verschillende vragen op ten aanzien van continuïteitsmaatregelen.
- Daarnaast zijn structuurvragen te beantwoorden ten aanzien van de vraag waar ondersteunende diensten juridisch worden georganiseerd (in de onderwijs- of opvangrechtspersoon; of in een separaat op te richten entiteit). Die keuze bepaalt mede welke onderlinge geldstromen optreden.

- Juridische structuur en governance
- Arbeid en onderneming
- **Financiën en verantwoording**
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Geldstromen en voorwaarden

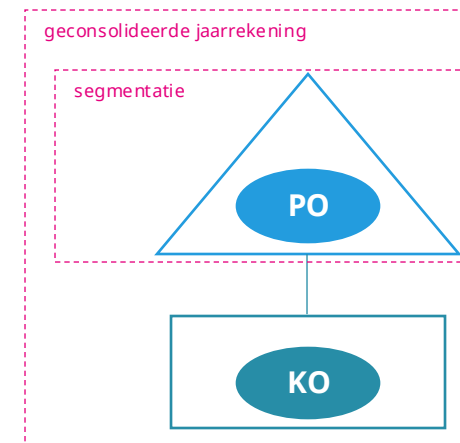
- Onderwijsorganisaties worden (uiteraard) bekostigd vanuit de rijksoverheid. Als subsidievoorwaarde is daaraan verbonden de naleving van onderwijswet- en regelgeving, waaronder voor zover hier relevant het verbod om middelen uit te geven aan een andere activiteit dan bekostigd onderwijs. Bekostiging blijft dus in de onderwijsstichting.
- Als de staf van een onderwijsorganisatie (structureel) wordt ingezet om opvangactiviteiten mogelijk te maken, vraagt dat om doorbelasting van kosten.
- De besteding van opvangmiddelen wordt vrijwel uitsluitend gereguleerd door de eigen (statutaire) doelstelling van de opvangvennootschap. Zo lang de financieringsstructuur in de kinderopvang niet wijzigt naar een directe financiering vanuit de overheid, blijft regulering beperkt.
- Het vermogen van de rechtspersonen blijft overigens gescheiden, alsook (exploitatie)risico's. Kort gezegd: als één rechtspersoon failliet gaat, hoeft de andere daar niet in te worden meegetrokken. Natuurlijk kunnen er wel indirecte effecten zijn, omdat dan een integrale partner wegvalt.

- Juridische structuur en governance
- Arbeid en onderneming
- **Financiën en verantwoording**
- Huisvesting en huurrelaties
- Begeleiding en documentatie

Verslaggeving en verantwoording

- Groepsorganisaties hebben de mogelijkheid (en soms verplichting) om jaarrekeningen te consolideren. Dat betekent dat één jaarrekening voor de groep wordt opgesteld. Uitgangspunt voor het basismodel is dat inderdaad sprake is van een consolidatieplicht (dit is wel mede afhankelijk van de omvang van de financiële resultaten van de afzonderlijke rechtspersonen).
- De onderwijswetgeving stelt evenwel verplicht dat (ongeacht consolidatie) inzicht wordt verschaft in de posten op het niveau van het bevoegd gezag (de onderwijsstichting) en – indien van toepassing – onderwijssector (PO en VO). Dit wordt aangeduid met 'segmentatie' binnen de jaarrekening. Er kan wel één accountantscontrole plaatsvinden.
- Waar de opvang vooral te maken heeft met kwaliteitsinspectie (door de GGD) heeft het onderwijs te maken met zowel kwaliteitsinspectie als financiële inspectie (door de Onderwijsinspectie). Dat hangt samen met het verschil in financiering (zie hierboven slide 15). De jaarrekening wordt dus ingediend bij DUO en in voorkomende gevallen beoordeeld door de inspectie.

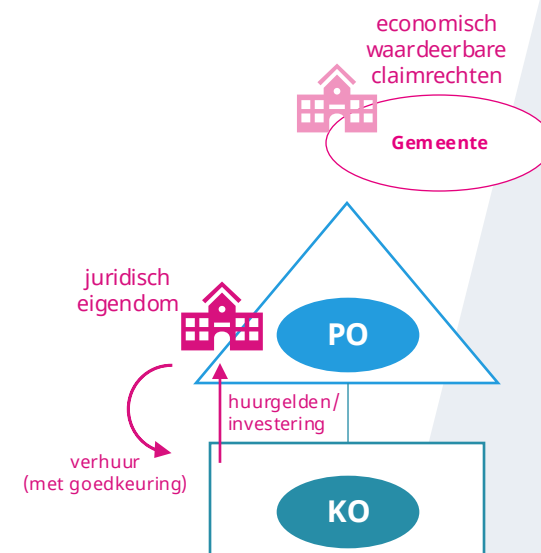

- Juridische structuur en governance
- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- **Huisvesting en huurrelaties**
- Begeleiding en documentatie

Huisvesting en huurrelaties

- uitgangssituatie

- Uitgangspunt van onderwijswet- en regelgeving is dat het juridisch eigendom van schoolgebouwen ligt bij de stichting die de school in stand houdt.
- De gemeente houdt economisch waardebare claimrechten, waaronder het recht om goedkeuring te geven op verhuur van delen van het schoolgebouw aan derde-organisaties.
- Schoolbesturen in het basisonderwijs mogen (nog steeds) niet investeren in hun schoolgebouwen, anders dan waar het gaat om onderhoud aan het gebouw. Dat levert uiteraard een grijs gebied op tussen onderhoud en renovatie: een bron van discussie tussen schoolbesturen en gemeenten, maar soms ook een opening voor nodige aanpassingen.
- Investerings vanuit de opvangorganisatie in een gebouw zijn wel toegestaan (mits deze niet vanuit bekostiging worden terugbetaald – dat resulteert alsnog in 'weglek'). Investerings kunnen wel met een lager huurbedrag worden gecompenseerd, mits dat zakelijk is te onderbouwen.

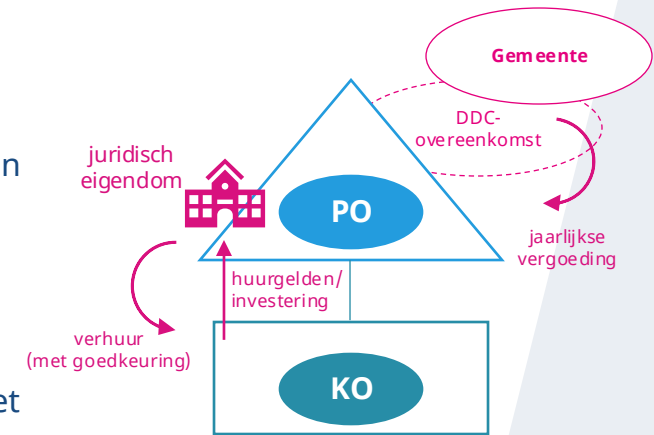

- Juridische structuur en governance
- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- **Huisvesting en huurrelaties**
- Begeleiding en documentatie

Huisvesting en huurrelaties

- bijzonderheden

- In de selectie van huurders voor de verhuur van een schoolgebouw is relevant het zogenaamde Didam-arrest van de Hoge Raad. Daarin is bepaald dat overheidsorganisaties (zoals een gemeente) in principe openbaar tot een keuze voor een afnemende partij moeten komen.
- Vooralsnog geldt deze verplichting niet onverkort ook voor het onderwijs. Voor zover daar nog geen sprake van is, is het advies dus om te komen tot een situatie waarin de onderwijsorganisatie kan optreden als verhuurder. Ook dan is het aan te raden om een lijst met criteria op te stellen (en een reguliere huurovereenkomst te sluiten) om te bepalen waaraan de huur(der) heeft te voldoen.
- Op basis van (doordecentralisatie)afspraken tussen gemeente en schoolbestuur kunnen afwijkende eigendoms- en financieringssituaties worden ingericht. De economisch waardebare claimrechten vervallen dan (deels of geheel), de gemeente verstrekt een jaarlijks bedrag aan de onderwijsorganisatie en de verantwoordelijkheid voor de huisvesting (en mogelijkheid tot investering daarin) komt bij het schoolbestuur te liggen.

- Juridische structuur en governance
- Arbeid en onderneming
- Financiën en verantwoording
- Huisvesting en huurrelaties
- **Begeleiding en documentatie**

Begeleiding en documentatie

- De in dit whitepaper behandelde onderwerpen lenen zich voor toelichting en bespreking. Afhankelijk van de lokale/regionale situatie vraagt de inrichting van integrale organisaties om specifieke keuzes en maatregelen.
- Uitwerking en vastlegging vindt dan plaats in de statuten van de rechtspersonen; interne reglementen zoals het managementstatuut, medezeggenschapsreglementen en een treasurystatuut; arbeidsovereenkomsten en huurovereenkomsten. We nemen graag door welke documenten nodig of wenselijk zijn in een specifieke situatie.
- De inrichting van kinderopvang in eigen beheer vraagt betrokkenheid van uiteenlopende expertises en neemt enkele maanden tot een seizoen in beslag. In de volgende slides stellen wij ons aan u voor. We zijn graag bereid om van gedachten te wisselen als dit document daar aanleiding toe geeft.

Streefkerk Onderwijsrecht

Doel en drijfveer

Ons doel is om de meest complexe juridische en organisatorische vragen in de onderwijssector te voorzien van de beste en maatschappelijk gedragen oplossingen. Dat doen we op basis van leidende juridische expertise en vaardigheden.

Wat ons drijft is betrokkenheid bij de samenleving, plezier in het oplossen van complexe puzzels en het willen bijdragen aan goede (bestuurlijke) verhoudingen in de onderwijssector. We zijn vanuit die drijfveren telkens gericht op praktische en duurzame adviezen, die ook juridisch houdbaar zijn.

Contact en team

Jochem Streefkerk
Advocaat

Onderwijsrecht,
Ondernemingsrecht

Sanne Kruithof
Advocaat

Arbeidsrecht, Privacy,
Bekostiging, Klachtregelingen

Romy Leendertse
Onderwijsjurist

Algemeen onderwijsrecht,
Bestuursrecht

Stefan Philipsen
Onderwijsjurist

Onderwijsrecht, Bekostiging,
Algemeen bestuursrecht

Douwe Hoeksema
Advocaat

Ondernemingsrecht, Huisvesting,
Voorzieningenplanning

Jeantine Bethe
Advocaat

Arbeidsrecht

Relevant netwerk

SVRK

Onze partnerorganisatie SvRK specialiseert zich in bestuurlijke (verander)vraagstukken in het semipublieke domein. Op het gebied van IKC-vorming werken wij vooral samen met de organisaties en onderwijskundigen van SvRK.

The Next School verricht data-gedreven onderzoek, ontsluit data en helpt onderwijsorganisaties bij het bepalen van strategie en het maken van onderbouwde beslissingen. Wij werken vooral samen op vraagstukken die raken aan kind- en leerlingenstromen en voorzieningenplanning.

Tijdhof
Daverschot
De Jong Posthumus

Notarissen

Voor notariële werkzaamheden maken wij doorgaans gebruik van de expertise van het kantoor Tijdhof Daverschot & De Jong Posthumus Notarissen.

OOK Kinderopvang begeleidt scholen in het hele land om kinderopvang in eigen regie te organiseren. OOK vervult de rollen van administratiekantoor, ouderadviespunt, applicatiebeheerder, beleidsadviseur en communicatiebureau ineen.

STREEFKERK*
ONDERWIJSRECHT

Bijlage – Bouwstenen en basisvarianten samenwerking

Bepalen passende (combinatie van) bouwstenen

1. Per onderwerp te bepalen welke (combinatie van) bouwstenen passend is: opstellen van criteria cq. belangrijke eigenschappen *per onderwerp*, om ook *per onderwerp* een keuze tussen de mogelijke samenwerkingsvormen te maken: bestuurlijk-strategisch, directie en operatie.
2. Naast elkaar leggen van uitkomsten ten aanzien van verschillende onderwerpen, om te bepalen of het totaal van de samenwerking mogelijk verdergaande stappen vraagt dan vanuit het perspectief van één onderwerp gerechtvaardigd zou zijn.
3. Periodieke herijking van het systeem inbouwen in de samenwerking:
 - verloopt de samenwerking op deelterreinen volgens plan, of is *fine tuning* nodig?
 - is de totale samenwerking nog in balans, of vraagt de combinatie om verdergaande stappen?

Bouwstenen: contracten en rechtspersonen

Overeenkomst

- Veelal lichte vorm van samenwerking, of als overkoepelende bestuurlijke afspraak
- Geen vermogensvorming (tenzij vorming vof)
- Geen nieuwe governance: alles begint en eindigt bij de moederorganisaties
- In beginsel de meest flexibele vorm qua aanpassingen (maar alles is dicht te regelen)
- Afhankelijk van de 'scope' van de overeenkomst meer of minder vergaand

Stichting

- Flexibele rechtspersoon 'zonder eigenaren': statutair bestuur als ondergrens; ledenverbod als bovengrens
- Vorming van een afgescheiden statutair doelvermogen
- Geen winstoogmerk, wel *winstmogelijkheid*
- Alleen bekostigd indien stichting zelf een school in stand houdt
- Ontbinding mogelijk via statutaire voorschriften
- Geen vpb, tenzij een niet-vrijgestelde onderneming wordt gedreven

(Coöperatieve) vereniging

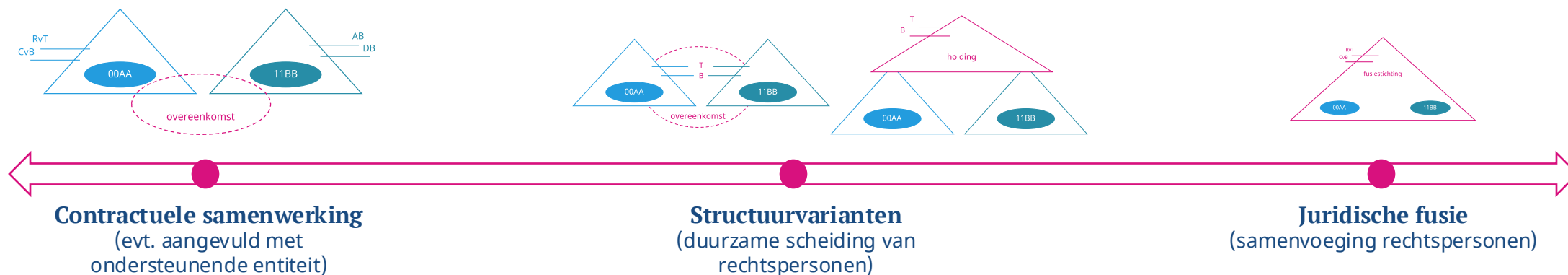
- Rechtspersoon met leden of deelnemers: statutair bestuur én algemene vergadering verplicht
- Vorming van een afgescheiden vermogen
- Aansprakelijkheid ook bij coöperatie uit te sluiten
- Vereniging kan geen winst uitkeren; coöperatie onder omstandigheden wel
- Alleen bekostigd indien vereniging zelf een school in stand houdt
- Ontbinding mogelijk via statutaire voorschriften
- Coöperatie vpb-plichtig; vereniging gelijk stichting

Besloten Vennootschap

- Rechtspersoon met aandeelhouders: statutair bestuur en algemene vergadering verplicht
- Vorming van een afgescheiden vermogen
- Vennootschap in beginsel gericht op het drijven van een onderneming en doen van winstuitkeringen
- De 'kleur' van een vennootschap brengt soms terughoudendheid mee in publieke sectoren.
- Al jaren discussie: de maatschappelijke B.V.
- Vennootschap vpb-plichtig

Overzicht samenwerkingsvarianten

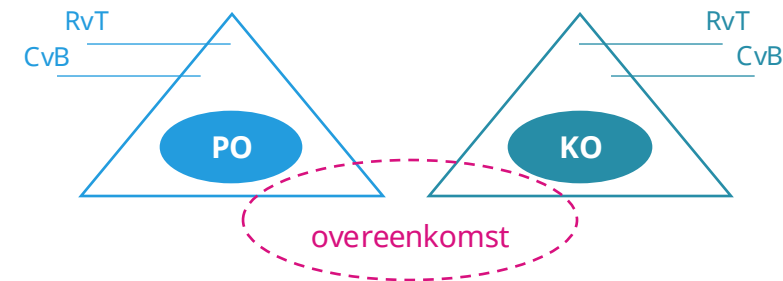
Uitgangspunten bij de navolgende slides

- Samenwerking kan in verschillende vormen en maten, verschillend in zwaarte. Juridisch gezien is dat een schaal die loopt van een overeenkomst (contractuele samenwerking) tot aan juridische fusie. Die laatste variant (juridische fusie) is vooralsnog niet mogelijk als het gaat om rechtspersonen voor kinderopvang en onderwijs, gelet op verplichtingen vanuit de cao en pensioenregelgeving.
- Hierna komen hoog over de eigenschappen van samenwerking op basis van overeenkomst en op basis van een structuurkeuze aan bod. Beide vormen komen in de praktijk voor en afhankelijk van de lokale/regionale situatie zijn tal van accenten en varianten op deze vormen mogelijk.
- De geschetste voorbeelden en genoemde eigenschappen en aandachtspunten geven een eerste indicatie van de mogelijkheden en vragen altijd om nadere bespreking en invulling. Waar wij het voor het gemak telkens hebben over twee (werk)organisaties, gaan de modellen ook op voor groepsvorming tussen meer dan twee (werk)organisaties.
- De samenwerkingsvormen zijn telkens beschreven vanuit het perspectief van organisaties die uitgaan van een stichting met een CvB/RvT-model, nu dit het dominante model in de sector is. Soms hebben we het over de toezichthoudende of bestuurlijke *functie*; afhankelijk van de statutaire inrichting zijn ook andere inrichtingsvormen van governance mogelijk (bestuur-directiemodel of one-tier bestuur).

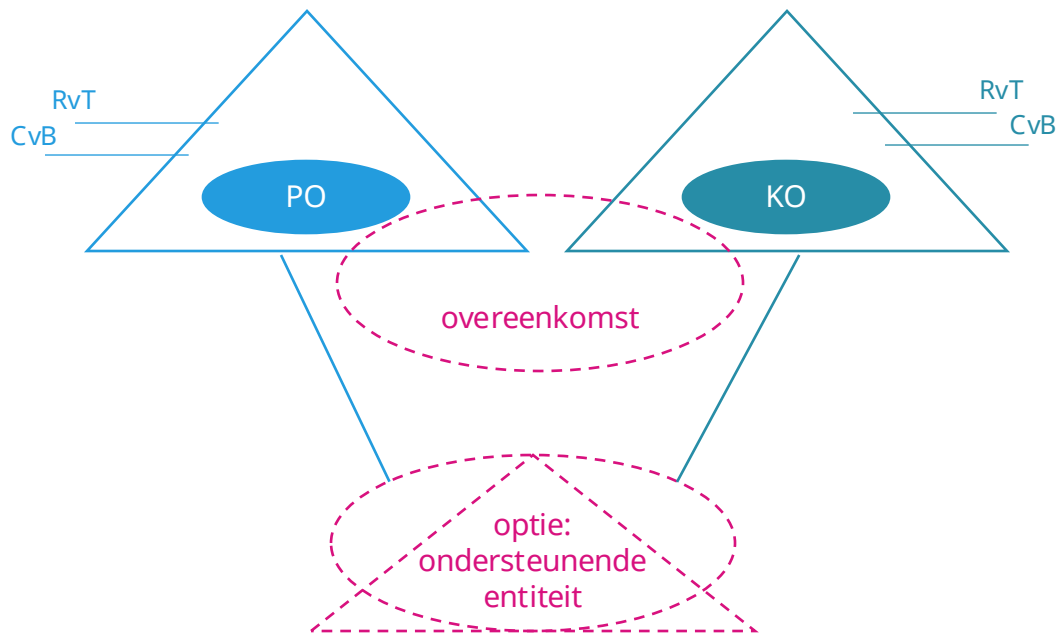
Contractuele samenwerking (1)

Eigenschappen en overwegingen (hoog over)

- Samenwerking op basis van overeenkomst: alleen samenwerking op overeengekomen onderwerpen
- Aanpassing van de samenwerking vraagt in beginsel om aanpassing van de overeenkomst
- Organisaties behouden eigen bestuur en intern toezicht, alsmede eigen vermogen (risicoscheiding)
- Fiscaliteit is een aandachtspunt, in het bijzonder ten aanzien van ondersteunende diensten
- Optie (zie volgende slide): ondersteuning van de samenwerking middels een aparte rechtspersoon (eventueel te kwalificeren als een centrale dienst).

Contractuele samenwerking (2)

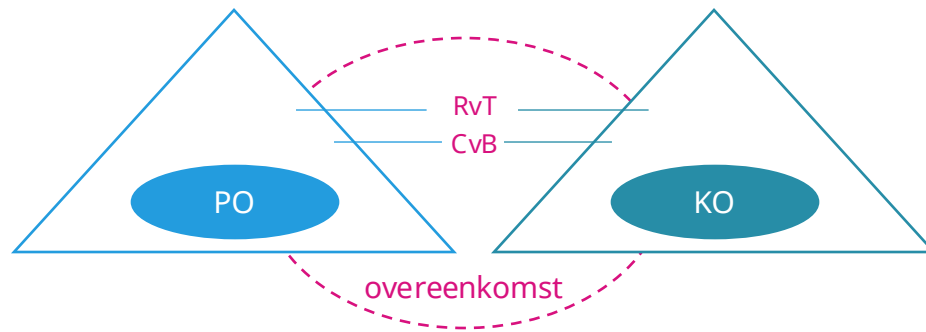

Eigenschappen en overwegingen (hoog over)

- Samenwerking op basis van overeenkomst: alleen samenwerking op overeengekomen onderwerpen
- Aanpassing van de samenwerking vraagt in beginsel om aanpassing van de overeenkomst
- Organisaties behouden eigen bestuur en intern toezicht, alsmede eigen vermogen (risicoscheiding)
- Fiscaliteit is een aandachtspunt, in het bijzonder ten aanzien van ondersteunende diensten
- Ondersteuning van de samenwerking middels een aparte rechtspersoon (eventueel te kwalificeren als een centrale dienst, mits enkel door onderwijsbesturen bestuurd). Deze rechtspersoon vervult een functie in het samenbrengen van (niet-onderwijs)activiteiten en/of het faciliteren van gezamenlijke besluitvorming.

Structuurvariant (1)

- personele unie middels natuurlijke personen

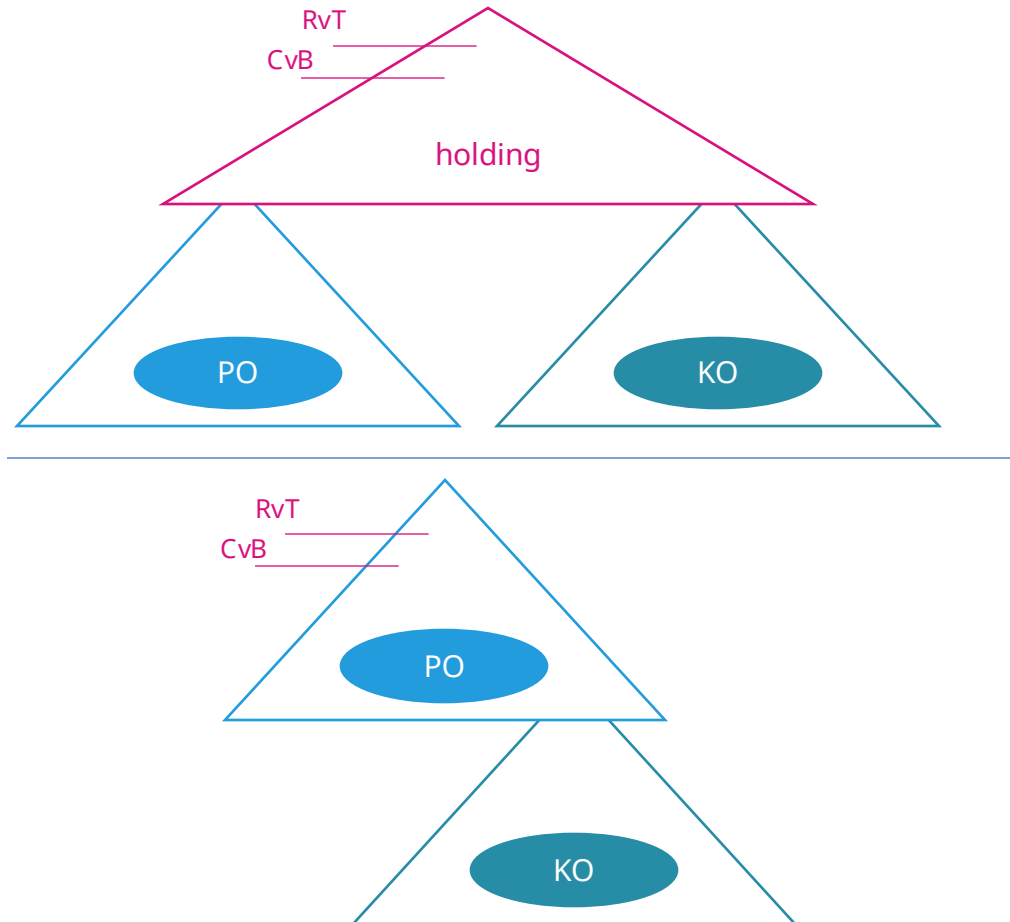

Eigenschappen en overwegingen (hoog over)

- Organisaties behouden formeel eigen bestuur en intern toezicht, alsmede eigen vermogen (risicoscheiding blijft intact), maar bestuur en intern toezicht vervuld door dezelfde personen
- Samenwerking op basis van overeenkomst en (bij voorkeur) op basis van gelijkkluidende statuten. Structuur borgt afgestemde beleidsvorming en groeit met de inhoud van de samenwerking mee.
- Fiscaliteit is een aandachtspunt, in het bijzonder ten aanzien van ondersteunende diensten
- Aandachtspunten vloeien verder onder meer voort uit dubbele besluitvorming (administratie), gescheiden werkgeverschap en afzonderlijke bekostigingsstromen

Structuurvariant (2)

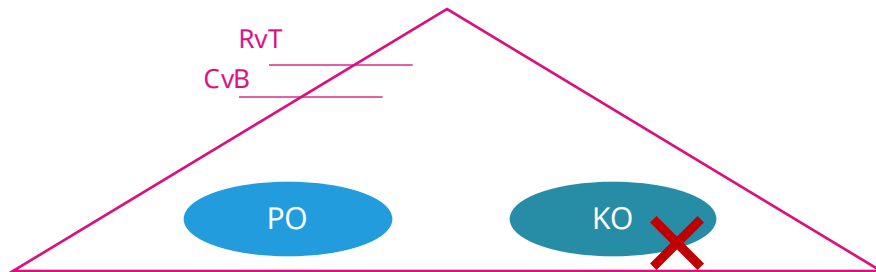
- holding of moeder/dochter

Eigenschappen en overwegingen (hoog over)

- Organisaties behouden formeel eigen bestuur en intern toezicht, alsmede eigen vermogen (risicoscheiding blijft intact), maar bestuur en intern toezicht vervuld door dezelfde personen
- Samenwerking op basis van (deels) afgestemde statuten (en eventueel ondersteund middels overeenkomst). Structuur borgt afgestemde beleidsvorming en groeit met de inhoud van de samenwerking mee.
- Fiscaliteit is een aandachtspunt, in het bijzonder ten aanzien van ondersteunende diensten
- Aandachtspunten vloeien verder onder meer voort uit gescheiden werkgeverschap en afzonderlijke bekostigungsstromen.
- Besluitvorming en bestuurlijke positie van functionarissen (iets) eenvoudiger cq. overzichtelijker dan personele unie middels natuurlijke personen.

Juridische fusie

Eigenschappen en overwegingen (hoog over)

- Organisaties worden samengevoegd in één rechtspersoon (dat kan op verschillende juridische manieren). Merken kunnen behouden blijven.
- Fusie-organisatie kent één bestuur en intern toezichthouder, alsmede één vermogen
- Er is geen risicoscheiding, wel mogelijkheid tot administratieve bestemming van vermogen
- Samenvoeging van onderwijsrechtspersonen (d.w.z. het samenbrengen van BRIN's onder het bestuur van dezelfde rechtspersoon) geldt als een fusie in de zin van de onderwijswet. Fusie-effectrapportage verplicht; instemmingsrecht medezeggenschap.
- Een bestuurlijke fusie kán worden gevolgd door een instellingenfusie (samenvoeging van BRIN's), maar dat is niet noodzakelijk.

NB. Deze variant is gelet op de huidige (pensioen)wet- en regelgeving en cao's niet mogelijk voor een juridische fusie tussen kinderopvang- en onderwijsorganisaties.